

EDITH WHARTON • **Ethan Frome**

Ethan Frome

© Önsöz: 2003, Alfred Kazin, "Two Educations:
Edith Wharton and Theodore Dreiser",
On Native Grounds: A Study of American Prose Literature
Önsözün hakları Wylie Agency aracılığıyla
The Estate of Alfred Kazin'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2675 • İletişim Klasikleri 123

ISBN-13: 978-975-05-2506-3

© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1. BASKI 2018, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ George Henry Durrie,

"Memlekette Kış: Soğuk Bir Sabah", 1861

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Emre Bayın

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

EDITH WHARTON

Ethan Frome

Ethan Frome

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN
Serpil Çağlayan

ALFRED KAZIN'IN ÖNSÖZÜ
VE BARIŞ ÖZKUL'UN SONSÖZÜYLE

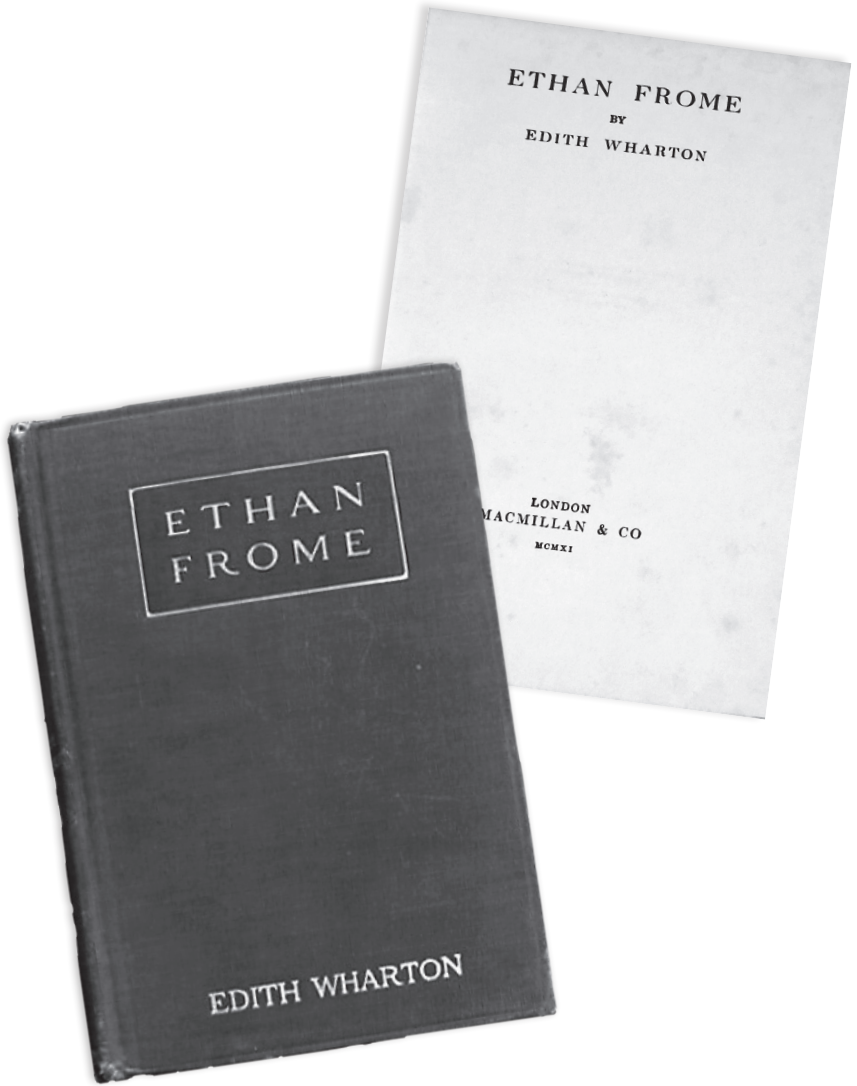
EDITH NEWBOLD JONES WHARTON 24 Ocak 1862'de New York'ta, Amerika'nın üst sınıfına mensup varlıklı bir ailenin kızı olarak dünyaya geldi. Aile, 1866 yılında yurtdışına yerleşme kararı aldıysa da Edith'in çocukluğu Newport ve Manhattan arasında geçti. Edith evde Avrupalı mürebbiyelerden özel dersler aldı, yabancı diller öğrendi. 14 yaşındayken ilk novellası *Fast and Loose*'u (Hızlı ve Düşüncesiz) David Olivieri mahlasıyla yazdı. Bir yandan yazdığı şiirleri *Atlantic Monthly* dergisine gönderiyordu. 1885'te istemeyerek kendisinden on iki yaş büyük, Bostonlu bankacı Edward "Teddy" Wharton ile evlendi. Wharton aile yaşantısının yaşattığı mutsuzluklardan uzaklaşması için yazmaya teşvik edildi. 1899 yılında ilk öykü derlemesi *The Greater Inclination*'ı (Aslolan Temayül), 1902'de *Valley of Decision* (Karar Vadisi) adlı ilk romanını yayımladı. 1905 yılında *Keyif Evi* yayımlandı. Wharton, 1907-1911 yılları arasında "hayatının aşkı" olduğunu söylediği Amerikalı gazeteci Morton Fullerton ile gizli bir aşk yaşadı. 1911 yılında "kış kitabım" dediği *Ethan Frome*'u yayımladı. 1910 itibarıyla hayatının çoğunu geçireceği Avrupa'ya temelli olarak yerleşti. 1913 yılında Wharton'dan boşandı. Paris'teki dairesinde genç yazarları ağırladı. Henry James, Walter Berry ve Bernard Berenson gibi isimler konduğu oldu. Birinci Dünya Savaşı sırasında etkin bir şekilde faaliyet gösterdi, Fransa'dan *Légion d'honneur* aldı. *The Marne* (1918) romanında Birleşik Devletler'in Fransa'nın imdadına koşmakta gecikmesini eleştirdi. 1920 yılında *Masumiyet Çağı*'nı yayımladı ve bu kitapla Pulitzer Ödülü'nü kazandı. Wharton uzun edebiyat yaşantısına pek çok roman, öykü derlemesi, anı ve seyahatname sığdırdı; kitaplarından bazıları hayattayken filme uyarlandı. 1937 yılında kalp yetmezliği sonucu St. Brise'de hayata gözlerini yumdu. Vasiyeti üzerine Versailles'daki Cimetière des Gonards mezarlığında dostu Walter Berry'nin yanına gömüldü. Wharton hayatının çoğunu Avrupa'da geçirdiyse de, romanlarında Amerika'daki toplumsal ve bireysel gerilimlere, eski aileler ve "sonradan görme"ler arasındaki çatışmaya odaklanmıştır.

İÇİNDEKİLER

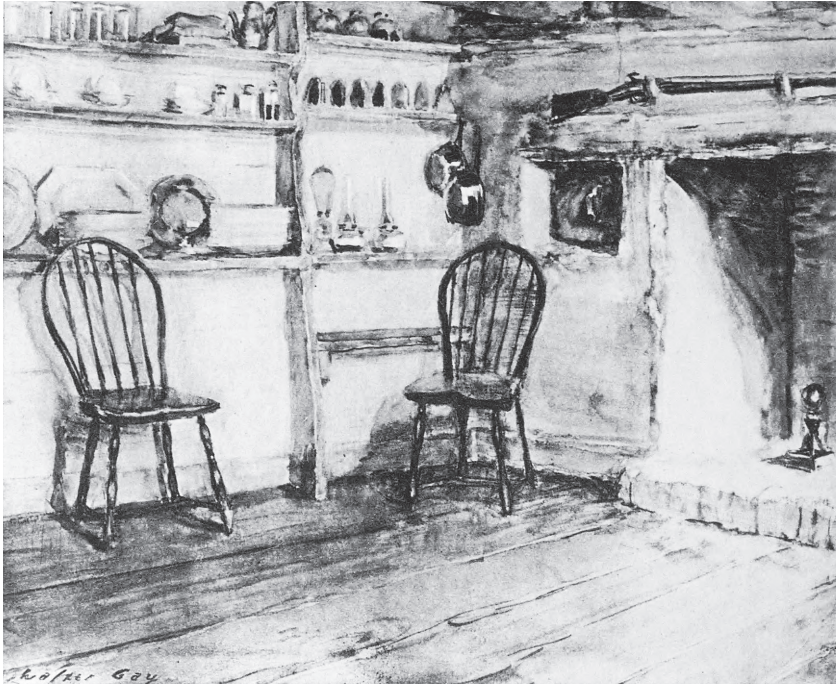
ROMANA DAİR GÖRSELLER	7
KRONOLOJİ	11
ÖNSÖZ	
İLK EĞİTİM: EDITH WHARTON	
VE THEODORE DREISER / ALFRED KAZIN	23

Ethan Frome

SONSÖZ / BARIŞ ÖZKUL	161
-----------------------------------	-----

Ethan Frome'un 1911 yılında Charles Scribner's Sons tarafından New York'ta yapılan ve aynı yıl Macmillan tarafından Londra'da yapılan baskılarının kapakları.

Walter Gray'in "Ethan Frome'un Mutfağı" adlı çizimi.

George Henry Durrie'nin fırçasından 19. yüzyılın ikinci yarısında New England manzaraları.

Bu hikâyeyi parça parça, farklı kişilerden dinledim ve böyle durumlarda ekseriyetle olduğu gibi, anlatılanlar her seferinde farklıydı.

Massachusetts, Starkfield'ı bilenler, postaneyi de bilir. Postaneyi bilenler, at arabasıyla oraya kadar gelip dizginleri doru atının kambur sırtına attıktan sonra tuğla kaldırımda kendini sürükleyerek beyaz sütunlu girişe varan Ethan Frome'u görmüş ve kim olduğunu sormuştur.

Yıllar önce onu ilk defa orada görmüş ve o görüntüsüyle mihlanıp kalmıştım. O zaman bile, o harap haline rağmen Starkfield'da en göze çarpan tipti. Onu dikkat çekici kılan, sırf dağ gibi endamı değildi, zira yörenin "yerlileri," ince uzun endamlarıyla, tıknazca görünümlü yabancılardan zaten ilk bakışta ayırt edilirdi: Ondaki fark, her adımını ani bir fren gibi gemleyen topallığına rağmen, o umursamaz, güçlü kuvvetli görünümüydü. Yüzünde soğuk ve erişilmez bir ifade vardı ve o kaskatı bedeni ve ağarmış saçlarıyla öyle yaşlı görünüyordu ki, en fazla elli ikisinde olduğunu duyduğumda çok şaşırılmıştım. Bu bilgiyi, tramvay öncesi zaman-

larda Bettsbridge ile Starkfield arasında işleyen at arabasının sürücüsü olan ve o hattaki tüm ailelerin geçmişini bilen Harmon Gow'dan edinmiştim.

Harmon, daldığı hatıralardan sıyrıldığı bir anda “O ağır kazadan beridir böyle; şubatta yirmi dört yıl olacak,” deyiverdi.

Bu “ağır kaza”–yine aynı kaynaktan edindiğim bilgiye göre– Ethan Frome'un alnındaki o derin kırmızı yarayı açmakla kalmayıp sağ bacağına da öyle kısaltmış ve yamultmuştu ki, arabası ile postanenin penceresi arasındaki o bir iki adımlik yolu aşması için gözle görülür bir çaba harcaması gerekiyordu. Her gün öğlen civarı, çiftliğinden arabayla buraya geliyordu; ben de mektuplarımı almak için aynı saatleri seçtiğimden, verandada sık sık yanından geçiyor ya da o, postane penceresinin parmaklıkları ardında mektupları dağıtan elin hareketlerini izlerken, yanında dikiliyordum. Her gün saatini hiç şaşmadan orada olduğu halde, çoğu zaman, yüzüne bile bakmadan sarkık cebine tikiştirdiği *Bettsbridge Eagle* gazetesini dışında herhangi bir posta almaması dikkatimi çekmişti. Yalnızca arada bir, posta amiri, Bayan Zenobia –ya da Bayan Zeena Frome– adına yollanmış, sol üst köşesinde kalın harflerle bir ilaç markası üreticisinin adresi ve ilaç isminin yazılı olduğu bir zarfı eline tutuşturuyordu. Komşum, kaç tane ve ne çeşit olduklarını merak etmeyecek kadar kanıksamış gibi, bu belgeleri de hiç bakmadan cebine atar ve posta amirine başıyla sessizce selam vererek dönüp giderdi.

Starkfield'da herkes onu tanır ve ona onun gibi vakarla selam verirdi; sessizliğine hürmet edilir, nadiren, kasabanın yaşlılarından birinin onu lafa tuttuğu olurdu. O zaman, mavi gözlerini konuşanın yüzüne dikerek sessizce dinler ve öyle alçak sesle cevap verirdi ki söylediklerini asla duyamazdım; sonra da sert bir hamleyle arabasına çıkıp dizginleri sol eline alarak yavaş yavaş çiftliğine doğru uzaklaşırdı.

Frome'un gitgide uzaklaşan suretinin ardından bakıp cılız bir tutam saçıyla o eğik esmer kafasının, çarpılmadan önceki güçlü omuzları üzerinde kimbilir ne heybetli durduğunu düşünerek, "Çok ağır kazaymış desene," diye Harmon'ın ağzını aradım.

"Hem de nasıl" diye onayladı gammazcım. "Kimi olsa öldürürdü. Ama Frome'lar çetin cevizdirler. Ethan da yüz yaşını görür bak."

"Ulu Tanrım," diye haykırdım. Tam o sırada Ethan Frome, koltuğuna tımandıktan sonra eğilmiş, arabasının arkasına yerleştirmiş olduğu –üzerinde yine bir eczacının etiketi olan– ahşap bir kutunun sağlam durup durmadığını kontrol ediyordu ve yüzünde, tahminimce yalnız olduğunu sandığı anlarda beliren ifadeyi görmüştüm. "Şu adam mı yüz yaşını görecektir? Şimdiden ahı gitmiş vahı kalmış!"

Harmon cebinden bir tütün tabakası çıkarıp bir parçasını kopararak meşin gibi sertleşmiş avurduna sıkıştırdı. "Bence Starkfield'da çok fazla kaldı. Akli olan kaçıp gidiyor."

"O neden gitmedi?"

"Birinin burada kalıp aileyle ilgilenmesi gerekiyordu. Ethan'dan başka kimseleri kalmadıydı. Önce babası... sonra annesi... sonra da karısı."

"Ve o büyük kaza oldu, öyle mi?"

Harmon acıyla gülümsedi. "Aynen... O da mecburen kaldı."

"Anlıyorum. Ve o günden beridir de onların Ethan'a bakmaları gerekti..."

Harmon, dalgın dalgın, tütünü diğer yanağına geçirdi.

"Ha, onu soruyorsan, benim bildiğim, bakıcı hep Ethan'dı."

Her ne kadar Harmon Gow, hikâyeyi zihni ve ahlâki kapasitesi yettiğince resmetse de, anlattığı olaylar arasında gözle görülür boşluklar vardı ve hikâyedeki asıl karanlık noktanın bu boşluklarda gizli olduğunu seziyordum. Ama söyle-

diği bir cümle, belleğime saplanıp, sonraki çıkarımlarım için bir çıkış noktası oldu. “Bence Starkfield’da çok fazla kaldı.”

Oradaki vaktim daha dolmadan, bu sözle ne kastedildiğini anlamıştım. Hoş ben buraya, tramvay, bisiklet ve taşra posta servisinin olduğu o çözülme döneminde, dağınık dağ köyleri arasında haberleşmenin kolaylaştığı, vadilerdeki Betsbridge ve Shad’s Falls gibi büyücek kasabalarda, tepelerde yaşayan gençlerin inip boş vakitlerinde oyalanabilecekleri kütüphanelerin, tiyatroların ve HGB (Hristiyan Gençler Birliği)¹ kulüplerinin bulunduğu zamanlarda gelmiştim. Ancak Starkfield’a kış bastırıp da köy, soluk gökyüzünün durmaksızın tazelediği bir kar örtüsüne büründüğünde, Ethan Frome’un delikanlılık zamanında orada nasıl bir yaşamın –daha doğrusu ölgünlüğün– olabileceğini idrak etmeye başladım.

Patronlarım, Corbury Kavşağı’ndaki büyük bir elektrik santrali işi için beni buraya postalamışlardı ve uzatmalı bir marangoz grevi nedeniyle iş öyle aksamıştı ki, neredeyse kış boyunca, en yakın yerleşim birimi olan Starkfield’da saplanıp kalmıştım. Başta duruma sinirlendiysem de sonraları, rutinin uyuşturucu etkisiyle, gitgide buradaki hayattan meşum bir tatmin duyar oldum. İlk zamanlarımda, iklimin canlılığıyla ahalinin ölgünlüğü arasındaki zıtlık beni çok şaşırtmıştı. Aralık karları eriyip gittikçe, parıltılar saçan mavi bir gök, günbegün, o parıltıları misliyle yansıtan beyaz manzarayı bir ışık ve esinti sağanağına boğmuştu. Böyle bir havanın insanın kanını kaynatması, duygularını kıpırdatması beklenirdi; oysa Starkfield’ın zaten ağır atan nabzını daha da yavaşlatmaktan öte bir değişiklik yaratmış görünmüyordu. Orada daha uzun bir süre kalıp da, bu billur aydınlık safhasının ardından, şubat tipilerinin, bu fedakâr köyün etrafında beyaz karargâhını kurduğu ve mart rüzgârlarının da vah-

1 (İng.) YMCA.

şı süvarileriyle onlara desteğe koştuğu bitmek bilmez güneşsiz soğukları gördükten sonra, Starkfield'in bu altı aylık kuşatma sonunda açlıktan kırılmak üzere olan kışlasız bir garnizon gibi teslim bayrağını çekmesinin nedenini anlamaya başladım. Bundan yirmi yıl önce, besbelli direniş imkânları çok daha zayıf, kuşatılmış köyler arasındaki erişim yolları tümüyle düşmanın hakimiyetindeydi ve tüm bunlar düşünüldüğünde, Herman'ın "Akli olan kaçıp gidiyor" sözündeki uğursuz hükme hak verdim. Ama şayet durum böyleyse, Ethan Frome gibi birini kaçırmaktan alıkoyan ne gibi engeller çıkmış olabilirdi?

Starkfield'da kaldığım sürede, ahalinin Bayan Ned Hale diye bildiği bir dulun evinde konakladım. Bayan Hale'in babası, bir önceki kuşakta, köyün avukatlığını yapmıştı ve ev sahibemin hâlâ annesiyle birlikte oturduğu "avukat Varnum'un evi" köyün en büyük konağıydı. Ana caddenin bir ucundaki bu binanın klasik revaklı girişi ve minik pencereleleri, Protestan kilisesinin sivri beyaz çan kulesine uzanan, ladinlerle çevrili yassı taşlı bir patıkaya bakıyordu. Varnum'ların servetinin artık suyunu çektiği belliydi ama iki kadın, vakarlarını mümkün merteye korumaya çabalıyorlardı ve bilhassa Bayan Hale'de, o solgun, köhne eviyle uyumlu bitkin bir zarafet vardı.

Her akşam, gurultulu gaz lambasının cılız ışığının, at kılı ve maun mobilyaları aydınlattığı evin "en güzel salon"unda, Starkfield tarihçesinin daha incelikle makyajlanmış bir başka versiyonunu dinliyordum. Bayan Ned Hale'in kendini etrafındaki insanlardan üstün hissettiği ya da onlara üstünlük tasladığı yoktu; yalnızca, komşularına göre daha duyarlı ve biraz daha eğitimli oluşunun aralarına koyduğu mesafe, onları daha tarafsız bir gözle değerlendirebilmesini sağlıyordu. Bu meziyetini kullanmaya da hazırды ve ondan, Ethan Frome'un hikâyesindeki eksik noktaları öğrenebileceğim-

den, daha doğrusu onun karakterine dair, bildiklerimi bütünleştirmemi sağlayacak bir ipucu edinebileceğimden çok umutluydum. Kadının belleği masum anekdotlarla dolu bir ardiyeydi ve tanıdıklarıyla ilgili herhangi bir soru sorulduğunda, oradan yığınla ayrıntı bulup çıkarıyordu. Gelgelelim, Ethan Frome konusu açıldığında, ansızın sessizliğe büründüğünü fark etmiştim. Bu sessizliğinde, en ufak bir hoşnutsuzluk iması yoktu; yalnızca, o adamdan ya da ilişkilerinden söz etmeye katı bir direnç gösterdiğini seziyordum ve merakım karşısında, alçak sesle “Evet, ikisini de tanırdım... korkunç bir olaydı...” sözlerinin ötesinde sır vermeyecek gibi görünüyordu.

O an kadının tavrı öyle bariz değişiyor ve bu bahsin öyle derin acıları canlandırdığını düşündürüyordu ki, kırıcı olmaktan çekinerek konuyu bir de köydeki bilirkişim Harmon Gow’a açtım. Ancak bu gayretime karşılık, adamın anlayışsız gevelemelerinden öte bir şey elde edemedim:

“Ruth Varnum oldum olası sıçan gibi ürkektir. Ha, şu da var ki, kurtarılmalarından sonra onları ilk gören kişi oydu. Kaza tam da Ruth’un Ned Hale’le nişanlandığı sıralarda, avukat Varnum konağının az aşağısında, Corbury Yolu döneminde oldu. Gençlerin hepsi birbiriyle arkadaştı; tahminen bu konuda konuşmaya dayanamıyordur. Kendi acısı kendine yetiyordur.”

Starkfield sakinlerinin de, tıpkı daha saygın ahalilerinki gibi dertleri başlarından aşkın olduğundan komşularının dertlerini pek de umursamıyorlardı ve her ne kadar Ethan Frome’un başına gelenin aşırı olduğunu hepsi teslim etse de, ne yoksulluk ne de bedensel acıyla olabileceğine bir türlü inanmadığım o yüz ifadesinin nedenini kimse açıklamıyordu. Yine de, Bayan Hale’in o sessizliği ve –kısa süre sonra– tesadüfen Frome’la bizzat temasım olmasa, bu ipuçlarını birleştirerek çıkardığım hikâyeyle yetinebilirdim.

Starkfield'a vardığımda, her gün beni Corbury Kavşağı'na doğru giden trene bindiğim Corbury Flats'e göndermesi için Starkfield'ın en düzgün kiralık at ahırının sahibi, zengin İrlandalı bakkal Denis Eady ile anlaşmıştık. Ancak kışın ortalarında, bölgedeki bir salgın yüzünden Eady'nin atları hastalandı. Hastalık Starkfield'daki diğer ahırlara da yayıldı ve bir iki gün harıl harıl ulaşım aracı aramak zorunda kaldım. O zaman Harmon Gow, Ethan Frome'un doru atının hâlâ sapa sağlam olduğunu, sahibinin gideceğim yere beni seve seve götürebileceğini söyledi.

Bu teklif karşısında gözlerim büyüdü: "Ethan Frome mu? İyi ama onunla tek kelime konuşmadık. Benim için ne diye böyle bir zahmete girsin ki?"

Harmon'ın cevabı beni daha da şaşırttı: "Orasını bilemem. Ama eminim bir dolar kazanmaya hayır diyemez."

Bana Frome'un fakir olduğu, kereste atölyesinden ve çiftliğinin verimsiz arazilerinden elde ettiği ürünün kış boyunca evini geçindirmeye ancak yettiği söylenmişti, ama Harmon'un sözleriyle ima ettiği kadar muhtaç durumda olduğunu hiç tahmin etmemiştim ve bu şaşkınlığımı ona da bildirdim.

"Eh, onun işleri oldum olası pek iyi gitmedi," dedi Harmon. "Bir erkek, yirmi yıldan uzun süre gemi enkazı gibi bir köşede durup yapılamayan işleri seyretmek zorunda kalırsa, bu onu yiyip bitirir ve metanetini kaybeder. Frome'ların çiftliği, kedili evin süt tenceresi gibi, hep tamtakırdır; o su değirmenlerinden birinin şimdiki halini biliyordur. Ethan, şafaktan karanlık çökene kadar ikisinde de harıl harıl çalışabildiği günlerde, zar zor geçimlerini sağlıyordu; ama o zaman bile evdekiler hemen her şeyi silip süpürüyordu. Şimdi nasıl olup da geçinebiliyor bilmiyorum. İlk önce babası, ot biçerken çifte yiyip kafadan sakatlandı ve ölmeden önce İncil dağıtır gibi parasını saçıp savurdu. Ardından annesi tu-

haflaştı ve yıllarca bebek gibi bakıma muhtaç yaşadı; karısı Zeena'ya gelince, kasabanın daimi tıp erbabı... Bir hastalık, bir dert: Ethan'ın başı bunlardan hiç kurtulamadı.”

Ertesi sabah, pencereden dışarı baktığımda Varnum'ların ladinleri arasından doru atın kambur sırtını gördüm ve Ethan From, eski püskü ayı postunu arkaya atıp yanındaki koltukta bana yer açtı. Sonraki bir hafta boyunca da, her sabah beni Corbury Flats'e götürüp, öğleden sonra dönüşümde tekrar alarak buz gibi karanlığı aşır Starkfield'e geri getirdi. Gidiş geliş taş çatlasa üç millik mesafeydi; ancak yaşlı atın temposu ağırdı ve karlar kaygan olmadığında dahi neredeyse bir saatimiz yolda geçiyordu. Ethan Frome, dizginleri sol elinde gevşekçe tutarak kızıya sessizce sürerken, miğfer gibi sivri kasketi altında profilden görünen yüzünün kahverengi silueti, beyaz karların fonu önünde bronz bir kahraman heykeline benzerdi. Bana asla yüzünü dönmez, sordüğüm sorulara ya da yapma cüreti bulduğum küçük esprilere, yalnızca tek heceli kısa sözcüklerle karşılık verirdi. Adetâ, o sessiz melankolik manzaranın bir parçası olmuş, çok derinlerde gizlenen samimiyeti ve hisleriyle, manzaranın buz tutmuş kederi onda vücut bulmuştu. Onun kolay kolay erişilemeyecek kadar uzak, derin bir manevi yalıtım içinde yaşadığını fark ettim ve bu yalnızlığının, epey trajik olduğunu tahmin ettiğim kişisel dramının bir sonucu olmakla kalmadığını, Harmon Gow'un da ima ettiği gibi, nice Starkfield kışının birikip derinlere işlemiş soğğunun da bunda payı olduğunu düşündüm.

Aramızdaki bu uzaklık sadece bir iki kez, bir anlığına kapanır gibi oldu ve o zaman yakalayabildiğim ipuçları, daha çok şey öğrenme arzumu kamçılardı. Bir keresinde, bir şekilde konu açıldı ve ona önceki yıl Florida'da görev aldığım bir mühendislik işinden ve şimdi içinde bulunduğumuz kış ortamıyla, geçen yıl oradaki ortamın ne kadar zıt olduğundan

bahsettim. Hiç beklemediğim halde, Frome hemen karşılık verdi: “Evet bir defa ben de orada bulundum ve sonradan o kış manzarası epey bir süre zihnimden silinmedi. Ama şu sıralar bunları düşünmeye fırsat olmuyor.”

Başka da bir şey söylemedi ve ben ses tonundan ve derhal sessizliğe bürünmesinden, hikâyenin devamını tahmin etmek zorunda kaldım.

Başka bir gün, trene binmek üzere Flats’a gittiğim sırada, yol boyunca okumak üzere yanımda taşıdığım –galiba biyokimya alanındaki son keşifler üzerine– bir popüler bilim kitabını kaybettim. Kitap tamamen aklımdan çıkmıştı ki, o akşam tekrar kızağa bindiğimde, onu Frome’un elinde gördüm.

“Giderken bunu bırakmışsın,” dedi.

Kitabı cebime koydum ve yeniden her zamanki sessizliğimize gömüldük. Ancak, Corbury Flats’ten Starkfield sırtlarına çıkan uzun bayırı tırmanmaya başladığımızda, alacakaranlıkta, yüzünü bana dönmüş olduğunu fark ettim.

“Kitapta hiç bilmediğim şeyler yazıyordu,” dedi.

Sözlerinden çok, sesindeki tuhaf kırgınlık merakımı celbetmişti: Kendi bilgisizliğine şaşırılmış ve biraz da incinmiş olduğu belliydi

“Bu konular ilgini çekiyor mu?” diye sordum.

“Eskiden ilgilenirdim.” dedi.

“Kitapta yeni sayılabilecek bir iki şey var. Son zamanlarda bu alanda büyük adımlar atıldı.” Bir an durup beklediğim halde, yanıt gelmedi. O zaman “Kitaba bir göz atmak istersen memnuniyetle sana bırakabilirim,” dedim.

Bir an tereddüt etti ve sanki tekrar uyuşukluğun girdabına kapılacak gibi durdu; sonra da “Teşekkürler... alayım,” diyerek kestirip attı.

Bu olay sayesinde daha yakın bir iletişim kurulabileceğimizi ummuştum. Frome öyle yapmacıksız ve açık konuşmuştu ki, kitaba duyduğu merakın, konuya yönelik içten

bir ilgiden kaynaklandığına emindim. Onun durumundaki bir adamın böyle bir ilgi ve bilgiye sahip olması, görünürdeki haliyle manevi ihtiyaçları arasındaki zıtlığı daha da keskinleştiriyordu ve bu ikincisini ifade etmesine fırsat verilse, dudaklarındaki mührün çözüleceğini ümit ediyordum. Ancak anlaşılan geçmişinde ya da şimdiki hayatında olan bir şey, onu öylesine bir itkiyle kendi gibilerin arasına dönmesini engelleyecek kadar içine kapanmaya itmişti. Sonraki buluşmamızda kitabın konusunu hiç açmadı ve ilişkimiz, sessizliği hiç kırmamışçasına yadsıyıcı ve tek taraflı biçimde devam edecek gibi göründü.

Frome'la Flats'a yolculuklarımız başlayalı bir hafta olmuştu ki, bir sabah pencereden baktığımda, kalın bir kar örtüsüyle karşılaştım. Bahçe çitlerini ve kilisenin durvarlarını örten beyaz tepelikler, tipinin gece boyunca sürdüğünü ve açıklarda karın daha da çok tuttuğunu gösteriyordu. Tren seferinin iptal edilmiş olabileceğini düşündüm; ancak o öğleden sonra bir iki saat santralde bulunmam gerekiyordu ve eğer Frome gelirse, güç bela da olsa Flats'a kadar gidip trenimi beklemeye karar verdim. Gerçi neden "gelirse" dedim bilmiyorum, zira Frome'un çıkıp geleceğinden en ufak şüphem yoktu. Bir keşmekeş yüzünden işini aksatacak biri değildi. Nitekim kızıağı, tam kararlaştırılan zamanda, kalın tüller ardından beliren bir hayalet gibi süzülerek karlar arasından çıkıverdi.

Artık onu, randevusuna sadık kalışına ne hayret ne de minnet edecek kadar iyi tanıyordum ama, atını Corbury Yolu'nun tam zıt istikametine çevirdiğini görünce, şaşkınlıkla bağırıldım.

"Flats'ın aşağısında bir yük treni kara saplanmış ve demiryolu kapanmış," diye açıkladı, kesif beyazlığa doğru ağır ağır yola koyulurken.

"Peki o halde nereye götürüyorsun beni?"